

Stichting CULTUREEL ERFGOED ENSCHEDA

De stichting Cultureel Erfgoed Enschede is hét kennis en informatieplatform voor gemeentelijke en Rijksmonumenten in de gemeente Enschede.

Cultureel Erfgoed Enschede kan monumenteigenaars adviseren in vraagstukken die voor de instandhouding en continuïteit van een monument van belang zijn.

Cultureel Erfgoed Enschede richt zich eveneens op publieksvoorlichting door middel van de website www.cultureelerfgoedenschede.nl met informatie over Rijks en gemeentelijke monumenten in Enschede.

INHOUDSOPGAVE

1. **Grijze Maffia als ambassadeurs.**
2. **Nieuwe toekomst Menistenkerk.**
3. **Duurzame monumenten lening.**
4. **Lezers schrijven.**
5. **Boekentip.**
6. **Voorkomen van Legionella.**
7. **Ons commentaar.**
8. **Verruiming subsidie asbest.**
9. **De fabriek van tante.**
10. **Twaalf nieuwe monumenten.**
11. **Meer industrieel erfgoed in commerciële handen.**

Goed nieuws voor Enschede.

Het is er toch van gekomen. De twaalf na oorlogse gebouwen die door Het Oversticht in 2013 al zijn beoordeeld als gemeentelijk monumenten hebben van B&W Enschede nu definitief deze status ontvangen. Daar was echter wel een rechtszaak voor nodig maar beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Enschede Proficiat!! [Lees ons commentaar in artikel 10 van deze Nieuwsbrief]

Historische boeken over Enschede.

Bent u geïnteresseerd in boeken over de geschiedenis van de gemeente Enschede?

Kijk dan op onze websitepagina waar u tal van verschillende boeken kunt vinden die wij tegen redelijke prijzen te koop aanbieden.

Klik [HIER](#) voor informatie over onze boeken webshop. [foto SCEE ©]

1. Grijze Maffia als ambassadeurs

Je hebt het vast al eens meegemaakt: een bijeenkomst met belangengroepen waarop ontevreden, vaak gepensioneerde deelnemers een grote stempel drukken.

Ze vinden dat ze te laat zijn betrokken, de plannen zijn niet in lijn met wat ze willen en er is geen rekening gehouden met wat de buurt wil. Een groeiende groep, betrokken senioren laat zich graag horen tijdens de ontwikkeling van ruimtelijke projecten en dat levert ze regelmatig het predicaat 'grijze maffia' op. Onterecht, vinden we bij VINU.

Wij denken dat je de kennis, de drive en de tijd van deze groeiende groep juist goed kunt benutten om je plannen te versterken en een stevig draagvlak te creëren. Maar hoe doe je dat?

Lees het volledige artikel [HIER](#)

Energie besparen in Historische woningen.

Veel oude woningen beschikken over voorzieningen die het energieverbruik kunnen beperken en het wooncomfort kunnen verhogen. Het is verstandig deze te blijven gebruiken of ze opnieuw in gebruik te nemen. Daarmee wordt ook het historische karakter van de woning versterkt. In deze brochure geeft Monumentenwacht tips om de bedoelde voorzieningen te herkennen en te benutten. Prettige bijkomstigheid: het is meestal niet moeilijk en niet duur.

Moderne aanpak niet altijd gewenst Energiebesparing en duurzaamheid zijn actuele thema's. Ze hebben verstrekende gevolgen voor het ontwerp van nieuwe huizen. Maar ook eigenaren van historische woningen hebben goede redenen om de energieprestaties van hun woning in kaart brengen. Klik [HIER](#) voor de flyer van Monumentenwacht Nederland.

2. Nieuwe toekomst Menistenkerk in de Stadsgravenstraat.

Tekening Andre Beumers

De Menistenkerk in de Stadsgravenstraat gaat wellicht een nieuwe toekomst tegemoet. De huidige eigenaar Harry Lindeboom heeft zijn kerkje verkocht aan de Groningse projectontwikkelaars Alex Veldboom en Pieter Bakker.

De projectontwikkelaar is op dit moment in gesprek met een ondernemer die er een kleine bierbrouwerij wil vestigen met eetgelegenheid. Het kerkje staat inmiddels al twee jaar leeg. Verschillende plannen hebben het niet gehaald en mogelijk komt daar nu wel verandering is.

Wilt u meer weten over dit bijzondere voormalige kerkje? Klik dan [HIER](#).

3. Duurzame monumenten lening.

Eigenaar-bewoners of VvE's die bij het Restauratiefonds een lening voor een restauratie aanvragen, kunnen als extra dienstverlening in één pakket hun duurzame ingrepen meefinancieren.

Het verduurzamen van een monument vraagt om zorgvuldigheid en maatwerk. Heeft u plannen, raadpleeg dan uw gemeente. Heeft de gemeente geen specialisten in huis, schakel een adviseur in die u kan informeren over de historische waarden, technische mogelijkheden en eventuele vergunningen.

Een Duurzame Monumenten-Lening is een laagrentende lening die wordt verstrekt aan eigenaar-bewoners en VvE's voor energiebesparende maatregelen in of aan een rijks monumentale woning of appartement.

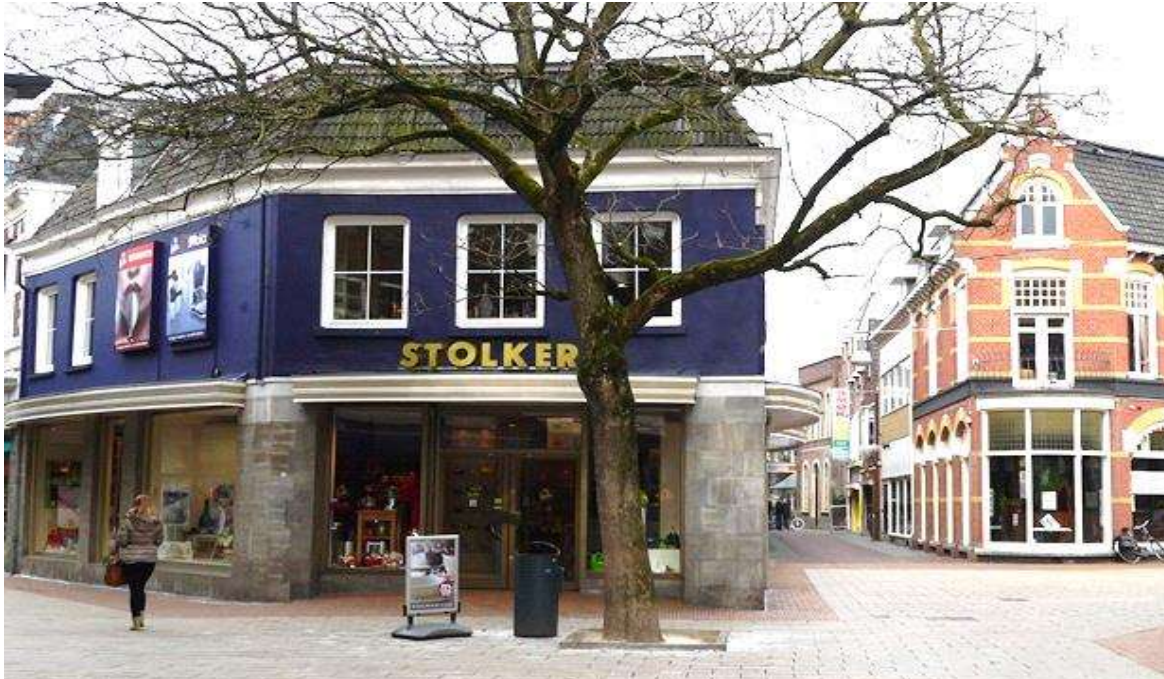
De hoogte van de lening is afhankelijk van de investeringen in energiebesparende maatregelen.

U vraagt de lening aan op basis van de investeringen in energiebesparende maatregelen. De betrokken aannemer en/of installateur kruist deze aan op basis van de maatregelenlijst op de Verklaring Energiebesparing Rijksmonument. Deze Verklaring Energiebesparing Rijksmonument bepaalt de grondslag (maximale hoogte) van de lening.

- U leent tegen een lage rente: 5% onder de marktrente (met een minimum van 1,5%)
- U lost op annuïtaire wijze af, aan het einde van de looptijd houdt u geen restschuld over
- De Duurzame Monumenten-Lening is na maximaal 30 jaar volledig afgelost

Financiering aanvragen: Klik [HIER](#)

4. Lezers schrijven.

Afgelopen week las ik een artikel in De Twentsche Courant Tubantia over cultureel erfgoed en met name de enkele nog resterende historische panden. Een ander artikel ging over het stoppen van de bijna 100-jarige zaak van Stolker in Enschede. In het kader van het eerste artikel hoop ik, dat met name dit pand op zo'n karakteristiek en herkenbaar punt van Enschede bewaard zal blijven zoals het is en niet, als zo vaak, verpest (ik kan geen ander woord voor vinden) zal worden door een of andere goedkope winkelketen met schreeuwerige reclame. Het is volgens mij niet zo, dat de Enschedese bevolking niet trots is/was op het erfgoed, maar dat er ondanks protesten vaak te veel afgebroken is.

Mw. F. Wilderink

5. BOEKENTIP

De stichting STIF heeft een compleet boekwerk uitgebracht over de fabrieksschoorsteenbouw in Nederland over de periode 1775 tot 2017.

Het boek heeft 462 pagina's en ruim 800 afbeeldingen. Het is het eerste overzichtsboek over dit onderwerp sinds 1923.

Heeft u interesse voor dit boek?

Klik [HIER](#) voor meer informatie.

6. Legionella besmetting voorkomen is altijd beter dan genezen.

Eigenaars of beheerders van zogenaamde 'prioritaire instellingen zoals zwembaden en zorginstellingen' hebben wettelijke verplichtingen met betrekking tot preventieve maatregelen ter bestrijding van Legionella. In principe vallen Rijks en gemeentelijke monumenten niet onder deze verplichting maar toch is risico inventarisatie en preventie van belang omdat het kan voorkomen dat niet alle watertappunten in een monument regelmatig worden gebruikt.

Wat is legionella?

Legionellabacteriën leven in kleine aantallen in de bodem en in (drink) water. De bacterie vormt een probleem als deze kan uitgroeien tot grote aantallen. Dit is vooral het geval in water met een temperatuur tussen 20 en 50°C, in water dat stilstaat (bijvoorbeeld in leidingen die weinig gebruikt worden) en als er een slijmlaag (biofilm) en voedingsstoffen zoals ijzer in een watersysteem aanwezig zijn. Mensen die worden besmet met legionellabacteriën kunnen een ernstige longontsteking (de veteranenziekte) krijgen. Besmetting vindt plaats via het inademen van de bacterie in zeer kleine druppeltjes water (aërosolen) die door verneveling van water in de lucht kunnen komen. Bijvoorbeeld bij het douchen. De meeste mensen worden niet ziek na blootstelling. Maar zware rokers, mannen, mensen boven de 50 jaar, mensen met longziekten en mensen die geneesmiddelen gebruiken die hun afweer verstoren, lopen een groter risico om ziek te worden. De ziekte Legionellose (infectie met legionella) is niet overdraagbaar van de ene mens op de andere. Toch zijn er ieder jaar nog tientallen doden te betreuren door Legionella.

Wat kunt u als monumenteigenaar doen om Legionella infecties te voorkomen.

- Om de groei van legionellabacteriën te verminderen of te voorkomen is het belangrijk om watertappunten die niet regelmatig worden gebruikt periodiek [1 x per week] minimaal 10 minuten te laten doorspoelen. Legionellabacteriën groeien het hardst bij een temperatuur tussen 25 en 50 °
- Bij langdurige verbouwactiviteiten van sanitaire ruimten is het belangrijk om alle waterleidingen bij ingebruikname goed door te spoelen.
- De koud water temperatuur dient onder 25 °C te blijven om bederf en legionellagroei tegen te gaan.
- Warmwater leiding mag een koud water leiding niet opwarmen. In dat geval gelden er tussen die leidingen minimale afstanden om ongewenste opwarming te voorkomen. Om kruisingen te voorkomen en de minimale afstanden te waarborgen worden de waterleidingen aangelegd in bijvoorbeeld koele plafond of vloerstroken.
- Soms zijn CV- en waterleidingen in dezelfde leidingschacht gepland. Zonder extra maatregelen leidt dit ook tot opwarming van de waterleiding.
- Overbodige stukken leidingen worden vaak niet verwijderd maar afgedopt, waardoor dode uiteinden ontstaan. Een ideale plek voor de Legionella bacterie.

Hebt u twijfels over de waterleidingen in uw pand? Neem dan contact op met een erkende installateur voor een controle en een risicoanalyse. Ook hier is voorkomen veel beter dan genezen.

7. Open Monumentendag gemiste kansen!

Zoals u bekend was op 9 en 10 september de jaarlijkse nationale Open Monumentendag. Voor inwoners van Enschede de mogelijkheid om een monument te bezoeken en voor monumenteigenaars een kans om het gemeentelijk of Rijksmonument te presenteren.

Dit jaar was het thema "Burgers, boeren en buitenlui" Je zou zeggen een uitgelezen kans om in Enschede goed voor de dag te komen, maar helaas.

Van de ruim 300 monumenten die wij in Enschede tellen waren er slechts 8 monumenten opengesteld. Het waren met name de particuliere monumenten die het lieten afweten. Wat ons betreft een gemiste kans want wij horen vaak dat er vanuit de politiek te weinig aandacht is voor monumenteigenaars. Willen we echter bij de politiek in Enschede meer begrip krijgen en draagvlak creëren voor een politiek beleid dat monumenten krachtig ondersteunt dan zullen monumenteigenaars zichzelf ook moeten profileren naar de Enschedese bevolking. En wat was er mooier dan op 9 en 10 september eens grootschalig uit te pakken en particuliere monumenten open te stellen.

Hoe dan ook de gebouwen die wel waren opengesteld hebben echt hun best gedaan. Er was koffie met gebak en rondleidingen in het gemeentehuis. Er waren lezingen en zang in de Synagoge, Koorzang en een glasexpositie in de st. Josef Basiliek en zo kunnen we nog wel even doorgaan.

Wil Enschede in de toekomst een monumentenstad worden dan vraagt dat een inspanning van iedereen en met name van particuliere monumenteigenaars. Monumenten staan volgens ons midden in de samenleving maar moeten dan wel gezien worden.

Redactie nieuwsbrief.

8. Verruiming subsidie asbest verwijdering.

Foto; Kamphuis asbestsanering.

Wat zijn de spelregels voor asbestverwijdering

De subsidieregeling voor het verwijderen van asbestdaken is verruimd. Sinds 19 juli is de ondergrens van 35 vierkante meter voor het verkrijgen van de subsidie komen te vervallen.

Door het vervallen van deze voorwaarde komen alle saneringen, ongeacht de hoeveelheid geïnventariseerde vierkante meters asbest dak in aanmerking voor subsidie.

Ook daken van bijvoorbeeld schuurtjes en bergingen. Wel blijft de voorwaarde gelden dat de verwijdering van het asbest dak door een gecertificeerd bedrijf is uitgevoerd, naast nog een aantal andere voorwaarden.

Zo moet het betreffende dak zijn opgenomen in het [Landelijk Asbestvolgsysteem](#) en zijn meerdere aanvragen op één aanvraagformulier niet toegestaan.

De subsidieregeling loopt nog tot en met 31 december 2019. Voor 2017 is een budget van 15 miljoen euro beschikbaar.

Alle eigenaren van asbestdaken kunnen een aanvraag indienen. De subsidie bedraagt 4,50 euro per vierkante meter verwijderd asbest dak met een maximum van 25.000 euro per adres.

Aanvragen kan via het digitale loket van de [Rijksdienst voor Ondernemend Nederland](#) (RVO).

Uiterlijk binnen zes maanden na de verwijdering van het dak. Als bewijs dient een gespecificeerde factuur van het asbestverwijderingsbedrijf.

9. De fabriek van Tante.

Schophaustaante met de pijpekrulletjes of kortweg Taante was de bijnaam van Philippine Müller. Ze was geboren in Hannover in 1796 en huwde in 1823 met Johan Schophaus, die een spinnerij oprichtte achter de Walstraat, aan de overzijde van de gracht aan de Zuiderhagen. Na het overlijden van haar man in 1835 nam ze het beheer van de machinale spinnerij op zich. Zelf woonde ze aan de Walstraat. In 1857 hield het bedrijf op te bestaan en werden 18 spinmachines van 100 spillen, enkele krasmachines, 6 voorspinmachines, haspels e.d. evenals het woonhuis, het bedrijf en de tussenliggende grond verkocht. Philippine overleed in eind december 1882 op 86-jarige leeftijd in Enschede.

Veel cultureel erfgoed van Enschede is direct of indirect verbonden aan de ontwikkeling van de textielindustrie. Al is de 17^e eeuw kwam een bloeiende huisnijverheid op van boeren die hun vlas tot linnen verwerkten met behulp van een spinnenwiel en weefgetouw. In de 18^e eeuw ontstonden ambachtelijke werkplaatsen en werkhuisen, vaak met slechts enkele arbeiders en zonder veel mechanische hulpmiddelen. Dit beeld verandert door de introductie van de Spinning Jenny, een door James Hargreaves in 1767 ontwikkelde machine, die in 1796 naar voorbeeld van een Duitse kopie door J. B. Blijdenstein werd ingevoerd. De overgang van werkplaats naar fabriek, waarbij verschillende mechanische hulpmiddelen worden ingezet, die verdergaande arbeidsdeling vereisen, vindt voor Enschede in de decennia daarna plaats. Een mooi voorbeeld van zo'n vroege fabriek is de spinnerij van "Schophoes Taante". Helaas vind je in Enschede geen voorbeeld meer van zo'n fabriekje. De spinnerij werd in 1857 stilgelegd en het gebouwtje heeft de stadsbrand niet overleefd. De redactie van deze Nieuwsbrief wil u een artikel van Willem Fhij niet onthouden waarbij een uiteenzetting wordt gegeven van de ontwikkelingen in de textielindustrie en de komst van de verschillende fabrieksgebouwen in Enschede. Wilt u het volledige artikel van Willem Fhij lezen?

Klik dan [HIER](#)

Archief bijzondere

Uitgaven.

10. Twaalf na oorlogse gebouwen alsnog gemeentelijk monument.

Eindelijk zijn Burgermeester en Wethouders van de gemeente Enschede tot inkeer gebracht om alsnog de gemeentelijke monumentstatus te verlenen aan twaalf na oorlogse gebouwen waarover het Oversticht op advies van de gemeente Enschede geadviseerd heeft deze gebouwen een gemeentelijke erfgoed status te verlenen. Hier was echter wel een gerechtelijke procedure voor nodig die de Erfgoed vereniging Heemschut had aangespannen tegen de gemeente Enschede. De rechter bepaalde in december 2016 al dat de gemeente Enschede onvoldoende goed onderzoek had gepleegd en haar huiswerk moest overdoen.

We moeten het nog maar eens zeggen want al dit gedoe heeft er wel toe geleid dat voor de voormalige Textielvakschool aan de Hengelosestraat door de gemeente Enschede in 2016 doodgewoon een sloopvergunning is verleend terwijl dit gebouw eveneens in de rapportage van Het Oversticht was vermeld. Ook onze inspanningen om de markante schoorsteen alsnog te behouden had helaas geen enkel resultaat. De hoge attentiewaarde die voor deze inmiddels gesloopte school die nog steeds [sept. 2017] op de cultuurhistorische waardenkaart staat heeft dus helaas niet geholpen en kennelijk ook geen waarde.

Het feit dat monumenteigenaars “koud water vrees” hebben voor de status van gemeentelijk monument kan de gemeente Enschede zich zeker aanrekenen. Het is bij monumenteigenaars vaak gebrek aan kennis en informatie over de mogelijkheden en beperkingen van een monument. Ondanks beschikbare schaarse informatie blijven eigenaars in twijfel en onzekerheid achter over het voortbestaan van hun bedrijf of de verplichte toekomstige kosten voor onderhoud van een gemeentelijk monument.

Hopelijk is de “koud water vrees” van de gemeente Enschede inmiddels voorbij en kunnen we met trots de twaalf na oorlogse monumenten toevoegen aan de gemeentelijke monumentenlijst. Wellicht is het nu tijd geworden om vanuit de gemeente Enschede monumenteigenaars nog meer te informeren en te ondersteunen in verantwoordt beheer van een gemeentelijk monument.

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de stichting cultureel erfgoed Enschede.

Jaargang 3 nummer 34

oktober 2017.

Redactieadres;

Stichting cultureel erfgoed Enschede
Postbus 689
7500AR Enschede.

Disclaimer.

Ondanks aan de samenstelling van deze nieuwsbrief bestede zorg kan de redactie geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de onvolledigheid of onjuistheid van deze nieuwsbrief.

Twentsch Binnenhuis omstreeks 1860.

Partners van de stichting cultureel erfgoed Enschede.

Nieuw/berichten Cultureel erfgoed.

Verkoop oude raadszetels in Denekamp uitgesteld.

DENEKAMP - De openbare veiling van 19 authentieke raadstoelen en een burgemeestersstoel in Denekamp is uitgesteld. De Hoogklimmer doet de stoelen vanwege een verbouwing van de hand. En omdat de gemeente geen interesse had in de zetels, besloot bedrijfsleider Edwin ter Haar [de stoelen te veilen](#). Karin Mulders van de PvdA Dinkelland zette daarop een crowdfundingactie op poten.

Lees [HIER](#) het volledige verhaal.

11. Meer industrieel erfgoed in commerciële handen. [deel 2.]

Woningbouwcorporaties.

Met de inwerkingtreding van de Woningwet in 2015 dienen woningbouwcorporaties zich uitsluitend te richten op het verhuren en beheren van betaalbare sociale huurwoningen. Daarnaast is in beperkte mate het beheer van maatschappelijk vastgoed toegestaan en het investeren in leefbaarheid. Huurwoningen in de vrije sector, koopwoningen en commercieel vastgoed is geen domein meer van woningbouwcorporaties.

Voor zover woningbouwcorporaties nog eigenaar waren van commercieel vastgoed zijn veel van deze activiteiten beëindigd c.q. is dit vastgoed verkocht.

-Het Jannink-complex aan de Haaksbergerstraat [foto boven] is een van de meest imponerende en historisch belangrijke Rijksmonumenten voor wat betreft ons industrieel erfgoed in Enschede. Nadat de fabriek gesloten werd is het door architect Sake de Boer in 1982 zorgvuldig en met respect omgevormd tot een appartementengebouw voor klein huishoudens.

De begane grond heeft jarenlang als textielmuseum gediend. Nadat het textielmuseum werd geïntegreerd in het museum Twentse Welle heeft de begane grond van het industriële complex sinds 2007 voor een groot deel leeg gestaan. In 2015 en 2016 heeft het Jannink complex in het teken gestaan van grondig groot onderhoud en restauratie.

Ontwikkelaar Kloos2 heeft in 2017 het leegstaande deel van woningbouwcorporatie De Woonplaats gekocht en zal de begane grond worden ingericht als een multifunctioneel paramedisch zorgcentrum. Welke bedrijven hier zullen worden gehuisvest is tot op dit moment nog niet bekend.